Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 23ης Νοεμβρίου 2023 *

«Αίτηση αναιρέσεως – Κρατική ενίσχυση – Άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ – Αγορά των αεροπορικών μεταφορών στη Γαλλία – Καθεστώς ενισχύσεων που κοινοποίησε η Γαλλική Δημοκρατία – Αναστολή καταβολής αεροπορικών φόρων και τελών για τη στήριξη των αεροπορικών εταιριών εν μέσω της πανδημίας COVID-19 – Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενισχύσεως – Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί μη διατυπώσεως αντιρρήσεων – Ενίσχυση για την επανόρθωση ζημιών που έχουν προκληθεί από έκτακτο γεγονός – Αρχές της αναλογικότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων – Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών»

Στην υπόθεση C-210/21 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 2 Απριλίου 2021,

Ryanair DAC, με έδρα το Swords (Ιρλανδία), εκπροσωπούμενη από τους V. Blanc, F.-C. Laprévote και E. Vahida, avocats, Ι.-Γ. Μεταξά-Μαραγκίδη, δικηγόρο, και D. Pérez de Lamo και S. Rating, abogados,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον L. Flynn, τη C. Georgieva, τον S. Noë και την F. Tomat,

καθής πρωτοδίκως,

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη αρχικώς από την A.-L. Desjonquères, τους P. Dodeller, T. Stéhelin και την N. Vincent, στη συνέχεια, από την A.-L. Desjonquères, τον T. Stéhelin και την N. Vincent, και τέλος από την A.-L. Desjonquères και τον T. Stéhelin,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο, πρόεδρο τμήματος, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin (εισηγητή) και L. S. Rossi, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: M. Longar, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Οκτωβρίου 2022,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Ryanair DAC ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 17ης Φεβρουαρίου 2021, Ryanair κατά Επιτροπής (T-259/20, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2021:92), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2020) 2097 final της Επιτροπής, της 31ης Μαρτίου 2020, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.56765 (2020/N) – Γαλλία – COVID-19 – Αναστολή καταβολής αεροπορικών φόρων και τελών υπέρ των επιχειρήσεων δημοσίων αεροπορικών μεταφορών (ΕΕ 2020, C 294, σ. 8, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

2 Το ιστορικό της διαφοράς, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, συνοψίζεται ως ακολούθως.

3 Στις 24 Μαρτίου 2020 η Γαλλική Δημοκρατία κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, μέτρο ενισχύσεως υπό μορφή αναστολής καταβολής του φόρου πολιτικής αεροπορίας και του φόρου αλληλεγγύης επί των αεροπορικών εισιτηρίων που οφείλονται από τις αεροπορικές εταιρίες (στο εξής: επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων).

4 Το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων σκοπούσε να διασφαλίσει ότι οι αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια εκμεταλλεύσεως εκδοθείσα στη Γαλλία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του κανονισμού (ΕΚ) 1008/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα (ΕΕ 2008, L 293, σ. 3) (στο εξής: άδεια των γαλλικών αρχών), είναι σε θέση να διατηρήσουν επαρκή ρευστότητα μέχρι την άρση των περιορισμών ή των απαγορεύσεων μετακινήσεως που συνδέονται με την πανδημία COVID-19 και την επιστροφή στη συνήθη εμπορική δραστηριότητα. Προέβλεπε ότι η καταβολή του φόρου πολιτικής αεροπορίας και του φόρου αλληλεγγύης επί των αεροπορικών εισιτηρίων που οφείλονταν για την περίοδο από τον Μάρτιο έως τον Δεκέμβριο του 2020 αναστελλόταν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2021 και κατανεμόταν σε μια περίοδο 24 μηνών, ήτοι μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2022. Το ακριβές ποσό των φόρων έπρεπε να καθορίζεται σε συνάρτηση με τον αριθμό των επιβατών που μεταφέρονται και τον αριθμό των πτήσεων που πραγματοποιούνται από γαλλικό αεροδρόμιο. Προσέτι, σκοπός του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων ήταν να ευνοηθούν οι επιχειρήσεις δημοσίων αεροπορικών μεταφορών που κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών, όπερ προϋπέθετε ότι έχουν την «κύρια εγκατάστασή» τους στη Γαλλία.

5 Στις 31 Μαρτίου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, με την οποία, αφού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εξέτασε τη συμβατότητά του με την εσωτερική αγορά και ειδικότερα υπό το πρίσμα του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ.

6 Συναφώς, κατά πρώτον, η Επιτροπή έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η πανδημία COVID-19 συνιστούσε έκτακτο γεγονός κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ και ότι υφίστατο αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των ζημιών που προκάλεσε το γεγονός αυτό και της ζημίας την οποία αντιστάθμιζε το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, στο μέτρο που το εν λόγω καθεστώς αποσκοπούσε στον περιορισμό της κρίσεως ρευστότητας την οποία αντιμετώπιζαν οι αεροπορικές εταιρίες εξαιτίας της πανδημίας COVID-19, συμβάλλοντας στην κάλυψη των αναγκών για ρευστότητα των επιχειρήσεων δημοσίων αεροπορικών μεταφορών οι οποίες κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών.

7 Κατά δεύτερον, η Επιτροπή, αφού υπενθύμισε ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι επιτρέπεται η αντιστάθμιση μόνον των οικονομικών μειονεκτημάτων που έχουν προκληθεί ευθέως από έκτακτο γεγονός και ότι το ποσό της αντισταθμίσεως δεν μπορεί να υπερβαίνει τα μειονεκτήματα αυτά, πρώτον, έκρινε ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων ήταν σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας υπό το πρίσμα του ύψους των αναμενόμενων ζημιών, στο μέτρο που το προβλεπόμενο ποσό της ενισχύσεως φαινόταν κατώτερο από τις εμπορικές ζημίες οι οποίες αναμένονταν εξαιτίας της οφειλόμενης στην πανδημία COVID-19 κρίσεως.

8 Δεύτερον, η Επιτροπή έκρινε ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων είχε προδήλως θεσπισθεί κατά τρόπο μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις, δεδομένου ότι στους δικαιούχους του καθεστώτος περιλαμβάνονταν όλες οι αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδειες των γαλλικών αρχών. Συναφώς, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι το γεγονός ότι η ενίσχυση χορηγήθηκε υπό μορφή αναστολής της καταβολής ορισμένων φόρων οι οποίοι επιβαρύνουν και τον προϋπολογισμό αεροπορικών εταιριών που κατείχαν άδειες εκμεταλλεύσεως εκδοθείσες από άλλα κράτη μέλη δεν επηρεάζει τον χαρακτήρα της ως μη εισάγουσας δυσμενείς διακρίσεις, στο μέτρο που το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων αποσκοπούσε στην αντιστάθμιση των ζημιών που υπέστησαν αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδειες των γαλλικών αρχών. Επομένως, το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων παρέμενε σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας υπό το πρίσμα του σκοπού του ο οποίος συνίστατο στην αντιστάθμιση των ζημιών που προκάλεσε η πανδημία COVID-19. Ειδικότερα, το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων συνέβαλε στη διατήρηση της διαρθρώσεως του τομέα των αερομεταφορών υπέρ των αεροπορικών εταιριών οι οποίες κατείχαν άδειες των γαλλικών αρχών. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έκρινε ότι οι γαλλικές αρχές είχαν αποδείξει στο στάδιο αυτό ότι το ύψος των ενισχύσεων στο πλαίσιο του επίμαχου καθεστώτος δεν υπερέβαινε το ύψος των ζημιών που προκλήθηκαν ευθέως από την οφειλόμενη στην πανδημία COVID-19 κρίση.

9 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποφάσισε να μην προβάλει αντιρρήσεις ως προς το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η Γαλλική Δημοκρατία και, ιδίως, τη δέσμευση να της διαβιβάσει προς επικύρωση λεπτομερή μεθοδολογία όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο το εν λόγω κράτος μέλος προτίθετο να προσδιορίσει, εκ των υστέρων και για κάθε δικαιούχο, το ύψος των ζημιών που σχετίζονται με την κρίση που προκάλεσε η πανδημία COVID-19.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

10 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 8 Μαΐου 2020, η Ryanair άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.

11 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Ryanair προέβαλε τέσσερις λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι αφορούσαν, ο πρώτος, παραβίαση των αρχών της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, ο δεύτερος, πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κατά την εξέταση του αναλογικού χαρακτήρα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων υπό το πρίσμα των ζημιών που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, ο τρίτος, προσβολή από την Επιτροπή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της διότι αρνήθηκε να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας παρά την ύπαρξη σοβαρών αμφιβολιών οι οποίες θα έπρεπε να έχουν ως αποτέλεσμα την κίνηση τοιαύτης διαδικασίας, και, ο τέταρτος, παράβαση από την Επιτροπή του άρθρου 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

12 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ως αβάσιμους τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως που είχε προβάλει η Ryanair. Όσον αφορά τον τρίτο λόγο, έκρινε, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το σκεπτικό βάσει του οποίου απορρίφθηκαν οι δύο πρώτοι λόγοι ακυρώσεως, ότι παρείλκε η εξέταση του βασίμου του. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της, χωρίς να αποφανθεί επί του παραδεκτού της.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

13 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Ryanair ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·

– να καταδικάσει την Επιτροπή και τη Γαλλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα ή, επικουρικώς,

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και

– να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

14 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και

– να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

15 Η Γαλλική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

16 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η Ryanair προβάλλει πέντε λόγους. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο καθόσον κακώς απέρριψε το Γενικό Δικαστήριο τον πρωτοδίκως προβληθέντα λόγο ακυρώσεως περί παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών κατά την εξέταση του λόγου ακυρώσεως περί παραβιάσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών κατά την εφαρμογή του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ και της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά το ύψος των ζημιών που υπέστησαν οι δικαιούχοι του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει από το άρθρο 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε να μην εξετάσει επί της ουσίας τον τρίτο λόγο ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως, ο οποίος αφορούσε προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της αναιρεσείουσας.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

17 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει τέσσερα σκέλη και βάλλει κατά των σκέψεων 28 έως 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων δεν παραβίαζε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας.

18 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εφήρμοσε προσηκόντως την αρχή της απαγορεύσεως κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας, η οποία συνιστά θεμελιώδη αρχή της έννομης τάξεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μολονότι το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε, στις σκέψεις 31 και 32 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διαφορετική μεταχείριση την οποία εισάγει το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων μπορούσε να εξομοιωθεί με δυσμενή διάκριση υπό το πρίσμα ενός εκ των κριτηρίων επιλεξιμότητας, ήτοι του κριτηρίου της κατοχής αδείας των γαλλικών αρχών, έκρινε εσφαλμένως, κατά την αναιρεσείουσα, ότι η διάκριση αυτή έπρεπε να εκτιμηθεί μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ, για τον λόγο ότι η συγκεκριμένη διάταξη συνιστούσε ειδική διάταξη κατά την έννοια του άρθρου 18 ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, ο περιορισμός του ευεργετήματος του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων στις επιχειρήσεις αεροπορικών μεταφορών που κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών ισοδυναμεί, κατά την αναιρεσείουσα, με άμεση δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, δεδομένου ότι, για να αποκτήσει μια τέτοια άδεια, μια αεροπορική εταιρία πρέπει οπωσδήποτε να έχει την κύρια εγκατάστασή της στη Γαλλία.

19 Προσέτι, κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξετάσει αν η διάκριση αυτή δικαιολογείτο για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας, κατά την έννοια του άρθρου 52 ΣΛΕΕ, ή, εν πάση περιπτώσει, αν στηριζόταν σε αντικειμενικές εκτιμήσεις, ανεξάρτητες από την ιθαγένεια των ενδιαφερομένων προσώπων.

20 Με το δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε, στις σκέψεις 33 και 34 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε πλάνη περί το δίκαιο και σε πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών όσον αφορά τον καθορισμό του σκοπού του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων. Ειδικότερα, θεωρεί ότι κακώς έκρινε το Γενικό Δικαστήριο ότι ο σκοπός του καθεστώτος αυτού ήταν η επανόρθωση της ζημίας λόγω της πανδημίας COVID-19 για τις «αεροπορικές εταιρίες οι οποίες έχουν πληγεί σοβαρά» ή ο μετριασμός της ζημίας την οποία υπέστησαν οι αεροπορικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο οικείο έδαφος και ότι ο εν λόγω σκοπός ήταν σύμφωνος με το άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ, ενώ από την επίδικη απόφαση προέκυπτε σαφώς ότι ο σκοπός αυτός ήταν να διασφαλισθεί επαρκής ρευστότητα στις αεροπορικές εταιρίες «που κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών».

21 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 36 έως 41 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, στο οποίο εμπίπτουν μόνον οι αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών, ήταν πρόσφορο για την επίτευξη του σκοπού του.

22 Η Ryanair υποστηρίζει ότι η επίδικη απόφαση δεν περιείχε καμία αιτιολογία δυνάμενη να δικαιολογήσει την προσφυγή σε ένα κριτήριο επιλεξιμότητας συνδεόμενο με την κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών και ότι το Γενικό Δικαστήριο, στηριζόμενο σε αιτιολογίες μη περιλαμβανόμενες στην επίδικη απόφαση, προέβη, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε υποκατάσταση αιτιολογίας χωρίς να διαθέτει την αρμοδιότητα προς τούτο.

23 Επικουρικώς, η Ryanair υποστηρίζει ότι τα τρία σημεία του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου όπου αναπτύσσονται ανωτέρω ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο ή παραμορφώνουν τα πραγματικά περιστατικά.

24 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο, ερμηνεύοντας εσφαλμένως τον κανονισμό 1008/2008, έκρινε, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, πρώτον, ότι κράτος μέλος το οποίο χορήγησε άδεια σε αεροπορική εταιρία μπορεί να ελέγξει τον τρόπο με τον οποίο η ενίσχυση χρησιμοποιείται από την εν λόγω εταιρία, δεύτερον, ότι το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να ελέγξει ότι η εν λόγω αεροπορική εταιρία εξοφλεί τους φόρους των οποίων η καταβολή έχει ανασταλεί, κατά τρόπον ώστε να μειώνονται οι απώλειες των φορολογικών εσόδων του μεσοπρόθεσμα, και, τρίτον, ότι οι αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως συνδέονται στενότερα με την οικονομία του κράτους μέλους που χορήγησε την άδεια αυτή. Συγκεκριμένα, δεν υφίσταται καμία διαφορά, όσον αφορά τους χρηματοοικονομικούς ελέγχους, τον κίνδυνο μη καταβολής των φόρων και τους δεσμούς με την οικονομία του κράτους μέλους το οποίο χορήγησε την ενίσχυση, μεταξύ των αεροπορικών εταιριών που κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως χορηγηθείσα από το εν λόγω κράτος μέλος και εκείνων που κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο εισήγαγε στον κανονισμό 1008/2008 αρμοδιότητες σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων και την παρακολούθησή τους οι οποίες δεν περιλαμβάνονται σε αυτόν και συνήγαγε εσφαλμένα συμπεράσματα από τις διατάξεις του ως άνω κανονισμού σχετικά με τις χρηματοοικονομικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως.

25 Με το τέταρτο σκέλος του λόγου αυτού, η Ryanair υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά καθόσον έκρινε, στις σκέψεις 43 έως 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων ήταν σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας.

26 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει την αναλογικότητα του κριτηρίου επιλεξιμότητας το οποίο συνδέεται με την κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών, στηρίχθηκε, στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην αιτιολογία ότι οι αεροπορικές εταιρίες οι οποίες κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών ήταν εκείνες οι οποίες είχαν πληγεί περισσότερο από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών και περιορισμού της κυκλοφορίας τα οποία έλαβαν οι γαλλικές αρχές, αιτιολογία η οποία δεν περιλαμβάνεται στην επίδικη απόφαση. Η εν λόγω αιτιολογία δεν συνιστά ενδεδειγμένο στοιχείο αναφοράς προκειμένου να εκτιμηθεί η αναλογικότητα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων εάν, όπως θεωρεί Γενικό Δικαστήριο, το έκτακτο γεγονός το οποίο παρουσιάσθηκε ως αιτία των ζημιών που προκλήθηκαν περιλαμβάνει τόσο την πανδημία COVID-19 όσο και τα μέτρα περιορισμού της κυκλοφορίας τα οποία έλαβαν οι γαλλικές αρχές.

27 Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο αιτιολόγησε, στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το εν λόγω κριτήριο επιλεξιμότητας, το οποίο είναι και αυθαίρετο και εισάγει δυσμενείς διακρίσεις, στηριζόμενο στο αμφίβολης ορθότητας επιχείρημα ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν απεριόριστους πόρους. Ωστόσο, κατά τη Ryanair, μπορούν να προβλεφθούν καθεστώτα ενισχύσεων για ποσά με συγκεκριμένα ανώτατα όρια και επί τη βάσει κριτηρίων που δεν εισάγουν διακρίσεις, ούτως ώστε και να διαφυλαχθούν οι δημοσιονομικοί πόροι και να υπάρξει συμμόρφωση με τα άρθρα 18 και 56 ΣΛΕΕ, αλλά και να εκπληρωθεί ο δεδηλωμένος σκοπός της ενισχύσεως.

28 Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να αξιολογήσει το αποτέλεσμα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων επί του ανταγωνισμού προκειμένου να εκτιμηθεί η αναλογικότητα της ενισχύσεως. Η εκτίμηση όμως αυτή είναι ουσιώδης για να κριθεί, σύμφωνα με τη διατύπωση του ίδιου του Γενικού Δικαστηρίου, κατά πόσον το καθεστώς ενισχύσεων δεν υπερβαίνει «το αναγκαίο μέτρο» για την επίτευξη του δεδηλωμένου σκοπού του.

29 Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο κακώς αρνήθηκε, στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, να εξετάσει κάποια άλλη μορφή ενισχύσεως, με την αιτιολογία ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να υποχρεωθεί να «εξετάσει κάθε εναλλακτικό μέτρο το οποίο θα μπορούσε να ληφθεί». Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως στηρίχθηκε στην απόφασή του της 6ης Μαΐου 2019, Scor κατά Επιτροπής (T-135/17, EU:T:2019:287), από την οποία προκύπτει απλώς ότι η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να εξετάσει στην αιτιολογία της όλα τα εναλλακτικά μέτρα.

30 Προσέτι, η αιτιολογία που παρέθεσε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία το υποθετικό εναλλακτικό μέτρο, το οποίο συνίστατο στην επέκταση του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων σε εταιρίες μη εγκατεστημένες στη Γαλλία, δεν θα καθιστούσε δυνατή την επίτευξη του σκοπού του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, στηρίζεται, διά παραπομπής στις σκέψεις 37 έως 41 της ίδιας αποφάσεως, στην εσφαλμένη νομική παραδοχή ότι, δυνάμει του κανονισμού 1008/2008, οι αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος μπορούν ευκολότερα να διακόψουν τα δρομολόγιά τους από και προς τη Γαλλία.

31 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

32 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για τον χαρακτηρισμό εθνικού μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, απαιτείται να πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις. Πρώτον, πρέπει να πρόκειται για κρατική παρέμβαση ή παρέμβαση μέσω κρατικών πόρων. Δεύτερον, η παρέμβαση αυτή πρέπει να μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Τρίτον, πρέπει να παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον δικαιούχο της. Τέταρτον, πρέπει να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση της 28ης Ιουνίου 2018, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-208/16 P, EU:C:2018:506, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

33 Επομένως, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καθιερώνει την αρχή του ασυμβιβάστου των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά ακριβώς όσον αφορά μέτρα που έχουν τέτοια χαρακτηριστικά και παράγουν τέτοια αποτελέσματα, καθόσον είναι ικανά να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

34 Ειδικότερα, η απαίτηση περί επιλεκτικού χαρακτήρα που απορρέει από το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προϋποθέτει την εκ μέρους της Επιτροπής απόδειξη ότι το οικονομικό πλεονέκτημα, υπό την ευρεία έννοια του όρου, το οποίο απορρέει άμεσα ή έμμεσα από συγκεκριμένο μέτρο ευνοεί ειδικώς μία ή πλείονες επιχειρήσεις. Προς τούτο, η Επιτροπή υπέχει, ειδικότερα, την υποχρέωση να αποδείξει ότι το οικείο μέτρο εισάγει διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες, από απόψεως του επιδιωκομένου σκοπού, ευρίσκονται σε παρεμφερή κατάσταση. Απαιτείται, επομένως, το πλεονέκτημα να παρέχεται επιλεκτικώς και να δύναται να περιαγάγει ορισμένες επιχειρήσεις σε πλεονεκτικότερη θέση από ό,τι άλλες (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Εντούτοις, το άρθρο 107, παράγραφοι 2 και 3, ΣΛΕΕ προβλέπει ορισμένες παρεκκλίσεις από την αρχή του ασυμβιβάστου των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β′, ΣΛΕΕ, όσον αφορά τις ενισχύσεις «για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα». Είναι, επομένως, συμβατές ή μπορούν να κριθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για τους σκοπούς και σύμφωνα με τις απαιτήσεις τις οποίες προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις που εισάγουν παρέκκλιση, παρά το ότι έχουν τα χαρακτηριστικά και παράγουν τα αποτελέσματα που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως.

36 Ως εκ τούτου, επειδή σε διαφορετική περίπτωση οι εν λόγω διατάξεις που εισάγουν παρέκκλιση θα στερούντο κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας, κρατικές ενισχύσεις χορηγούμενες σύμφωνα με τις ως άνω απαιτήσεις, ήτοι για αναγνωρισμένο βάσει των διατάξεων αυτών σκοπό και εντός των ορίων αυτού που είναι αναγκαίο και αναλογικό σε σχέση με την επίτευξή του, δεν πρέπει να κρίνονται μη συμβατές με την εσωτερική αγορά λαμβανομένων υπόψη μόνον των χαρακτηριστικών ή μόνον των αποτελεσμάτων τα οποία μνημονεύθηκαν στη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως, ή των αποτελεσμάτων τα οποία είναι συμφυή με κάθε κρατική ενίσχυση, ήτοι, μεταξύ άλλων, για λόγους απτόμενους του επιλεκτικού χαρακτήρα της ενισχύσεως ή του ότι η ενίσχυση νοθεύει τον ανταγωνισμό (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 107 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Συνεπώς, μια ενίσχυση δεν μπορεί να κριθεί ασύμβατη με την εσωτερική αγορά για λόγους που άπτονται αποκλειστικώς του επιλεκτικού χαρακτήρα της ενισχύσεως ή του ότι νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 108).

38 Τούτου λεχθέντος, όσον αφορά το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, με το οποίο η Ryanair προβάλλει πλάνη περί το δίκαιο εκ του λόγου ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εφήρμοσε, στη σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, αλλά εξέτασε το επίμαχο μέτρο με γνώμονα το άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 108 ΣΛΕΕ ουδέποτε πρέπει να καταλήγει σε αποτέλεσμα αντίθετο προς τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ. Επομένως, ενίσχυση η οποία, αυτή καθεαυτήν ή λόγω ορισμένων λεπτομερειών χορήγησής της, παραβιάζει διατάξεις ή γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να κριθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά (αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 2023, Επιτροπή κατά Braesch κ.λπ., C-284/21 P, EU:C:2023:58, σκέψη 96, και της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 109).

39 Εντούτοις, όσον αφορά ειδικώς το άρθρο 18 ΣΛΕΕ, κατά πάγια νομολογία έχει κριθεί ότι το εν λόγω άρθρο μπορεί να εφαρμοσθεί αυτοτελώς μόνο σε διεπόμενες από το δίκαιο της Ένωσης καταστάσεις για τις οποίες η Συνθήκη ΛΕΕ δεν προβλέπει ειδικούς κανόνες απαγορεύσεως των διακρίσεων (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2017, Erzberger, C-566/15, EU:C:2017:562, σκέψη 25, και της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 110).

40 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 107, παράγραφοι 2 και 3, ΣΛΕΕ προβλέπει παρεκκλίσεις από την αρχή η οποία διατυπώνεται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, ήτοι από την αρχή ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, και ως εκ τούτου επιτρέπει, ειδικότερα, τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των επιχειρήσεων, υπό την επιφύλαξη ότι πληρούνται οι προβλεπόμενες από τις εν λόγω παρεκκλίσεις απαιτήσεις, οι παρεκκλίσεις αυτές πρέπει να θεωρηθούν «ειδικές διατάξεις» προβλεπόμενες από τις Συνθήκες, κατά την έννοια του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 111)

41 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ αποτελούσε τοιαύτη ειδική διάταξη και ότι έπρεπε μόνο να εξετασθεί αν η διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπαγόταν το επίμαχο μέτρο επιτρεπόταν βάσει της εν λόγω διατάξεως.

42 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ούτε οι διαφορές ως προς τη μεταχείριση τις οποίες συνεπάγεται το επίμαχο μέτρο έπρεπε να δικαιολογηθούν με γνώμονα τους λόγους που παρατίθενται στο άρθρο 52 ΣΛΕΕ, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ryanair.

43 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

44 Με το δεύτερο σκέλος του ίδιου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 33 και 34 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προσδιόρισε εσφαλμένως τον σκοπό του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, όπως αυτός προκύπτει από την

επίδικη απόφαση, και ότι κακώς έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι ο σκοπός αυτός ήταν ο μετριασμός της ζημίας την οποία υπέστησαν οι αεροπορικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο οικείο έδαφος.

45 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επεσήμανε, στη σκέψη 33 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατ' ουσίαν, ότι ο σκοπός του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων συνίστατο, συμφώνα με το άρθρο 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, γενικώς, στην αποκατάσταση, στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, της ζημίας που προκλήθηκε από έκτακτο γεγονός, ήτοι την πανδημία COVID-19, και, ειδικότερα, στην ελάφρυνση, διά της χορηγήσεως αναστολής καταβολής, των επιβαρύνσεων των αεροπορικών εταιριών οι οποίες είχαν πληγεί σοβαρά από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών και της κυκλοφορίας που θέσπισε η Γαλλική Δημοκρατία προκειμένου να αντιμετωπίσει την εν λόγω πανδημία.

46 Η ανωτέρω περιγραφή του σκοπού τον οποίο επεδίωκε το εν λόγω καθεστώς είναι σύμφωνη προς αυτήν που περιλαμβάνεται στην επίδικη απόφαση, ιδίως στις αιτιολογικές της σκέψεις 2 και 3, που περιλαμβάνονται στο τμήμα 2.1 με τον τίτλο «Σκοπός του μέτρου» και οι οποίες παρατίθενται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Εντούτοις, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει η Ryanair, από την επίδικη απόφαση δεν προκύπτει ότι η κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών συνιστούσε αυτοσκοπό του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, αλλά ότι η εν λόγω κατοχή αδείας συνιστούσε μάλλον, όπως έκρινε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 33 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κριτήριο επιλεξιμότητας του συγκεκριμένου καθεστώτος.

47 Στο μέτρο που, με το δεύτερο αυτό σκέλος, η Ryanair προσάπτει επίσης στο Γενικό Δικαστήριο ότι παραμόρφωσε τα υποβληθέντα στην κρίση του πραγματικά στοιχεία, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του έχουν υποβληθεί, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, σκέψη 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48 Συνεπώς, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως των προσκομισθέντων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αποδεικτικών στοιχείων, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν συνιστά νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, σκέψη 104 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

49 Οσάκις ο αναιρεσείων προβάλλει παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, οφείλει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, του άρθρου 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 168, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να εκθέτει επακριβώς τα στοιχεία τα οποία διατείνεται ότι παραμόρφωσε το Γενικό Δικαστήριο και να καταδεικνύει τα σφάλματα αναλύσεως στα οποία υπέπεσε, κατά την εκτίμησή του, το Γενικό Δικαστήριο και τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την εκ μέρους του παραμόρφωση. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εξάλλου, η παραμόρφωση πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας, χωρίς να απαιτείται εκ νέου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, EUSC κατά KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, σκέψη 105 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

50 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, προς στήριξη του εν λόγω σκέλους, η Ryanair δεν προσδιορίζει ποια αποδεικτικά στοιχεία παραμόρφωσε, κατ' αυτήν, το Γενικό Δικαστήριο προσδιορίζοντας τον σκοπό του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων και, κατά μείζονα λόγο, δεν αποδεικνύει με ποιον τρόπο παραμορφώθηκαν τα στοιχεία αυτά.

51 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

52 Με το τρίτο σκέλος του λόγου αυτού, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και ότι παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά κρίνοντας, στις σκέψεις 36 έως 41 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, καθόσον ωφελούσε μόνον τις αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών, ήταν πρόσφορο για την επίτευξη του σκοπού του.

53 Συναφώς, η Ryanair υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας, ιδίως στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το κριτήριο της κατοχής αδείας εκδοθείσας από το κράτος μέλος που χορηγεί την ενίσχυση καθιστούσε δυνατό τον έλεγχο του τρόπου με τον οποίο η ενίσχυση χρησιμοποιείται από τους δικαιούχους, παρέθεσε αιτιολογία η οποία δεν περιλαμβανόταν στην επίδικη απόφαση, οπότε υποκατέστησε με το δικό του σκεπτικό την αιτιολογία που είχε εκθέσει η Επιτροπή προς στήριξη της αποφάσεώς της.

54 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει, βεβαίως, ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας που προβλέπεται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο δεν δύνανται, εν πάση περιπτώσει, να υποκαταστήσουν την αιτιολογία του οργάνου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη με τη δική τους αιτιολογία (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, World Duty Free Group και Ισπανία κατά Επιτροπής, C-51/19 P και C-64/19 P, EU:C:2021:793, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 45 και 46 της επίδικης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρει το γεγονός ότι οι αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών έχουν την κύρια εγκατάστασή τους στη Γαλλία και υπόκεινται εκεί σε τακτική παρακολούθηση της χρηματοοικονομικής καταστάσεώς τους. Ως εκ τούτου, στη σκέψη 37 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο περιορίσθηκε να διευκρινίσει την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως και, ειδικότερα, να αντλήσει ορισμένες ενδείξεις από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε αυτή, χωρίς ωστόσο να προβεί σε αντικατάσταση της αιτιολογίας της εν λόγω αποφάσεως.

55 Επικουρικώς, η Ryanair αμφισβητεί τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες, πρώτον, κράτος μέλος το οποίο χορήγησε άδεια σε αεροπορική εταιρία μπορούσε να ελέγξει τη χρήση της ενισχύσεως που χορήγησε στην εταιρία αυτή, δεύτερον, το εν λόγω κράτος μέλος μπορούσε να βεβαιωθεί ότι η εν λόγω εταιρία κατέβαλλε τους φόρους των οποίων η πληρωμή αναβλήθηκε, ώστε η απώλεια φορολογικών εσόδων να είναι, μεσοπρόθεσμα, όσο το δυνατόν μικρότερη, και, τρίτον, οι αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια είχαν στενότερο σύνδεσμο με την οικονομία του κράτους μέλους που χορήγησε την άδεια αυτή. Στηριζόμενο στις διαπιστώσεις αυτές, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Γαλλική Δημοκρατία, περιορίζοντας το ευεργέτημα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων μόνο στις αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών και οι οποίες διέθεταν, ως εκ τούτου, την κύρια εγκατάστασή τους στη Γαλλία, επιδίωξε θεμιτώς, κατ' ουσίαν, να διασφαλίσει την ύπαρξη διαρκούς δεσμού μεταξύ της ίδιας και των αεροπορικών εταιριών που ήταν δικαιούχοι της αναστολής καταβολής ορισμένων φόρων και, στη σκέψη 41 της ίδιας αποφάσεως,

ότι το κριτήριο επιλεξιμότητας που συνδέεται με την κατοχή τοιαύτης άδειας ήταν, επομένως, πρόσφορο για την επίτευξη του σκοπού της αποκαταστάσεως της προκληθείσας από έκτακτο γεγονός ζημίας κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ.

56 Συναφώς, πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στον κανονισμό 1008/2008, στις σκέψεις 37 έως 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, μόνον προκειμένου να διαπιστώσει την ιδιαιτερότητα και τη σταθερότητα του δεσμού που συνδέει τις αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως με το κράτος μέλος που χορήγησε την άδεια, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού που διέπει τις σχέσεις τους και, ιδίως, τους χρηματοοικονομικούς ελέγχους που ασκούν οι αρχές του κράτους μέλους αυτού επί των εν λόγω αεροπορικών εταιριών. Πάντως, δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του εν λόγω δεσμού, προκειμένου να καθορισθεί αν τα κριτήρια επιλεξιμότητας είναι πρόσφορα για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται με το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, αυτό καθεαυτό το γεγονός ότι οι έλεγχοι αυτοί δεν αφορούν ειδικώς τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στις αεροπορικές εταιρίες που κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών ή το γεγονός ότι έλεγχος της χρήσεως των ενισχύσεων μπορεί επίσης να διενεργηθεί και στις αεροπορικές εταιρίες που δεν κατέχουν άδεια των γαλλικών αρχών, όπως υποστηρίζει η Ryanair.

57 Μολονότι, δεύτερον, η Ryanair προβάλλει παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών όσον αφορά τις εκτιμήσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως, εντούτοις αρκεί η διαπίστωση ότι δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα ικανό να αποδείξει ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε τέτοια παραμόρφωση, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως.

58 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως ως αβάσιμο.

59 Με το τέταρτο σκέλος του λόγου αυτού, η Ryanair προβάλλει, κατ' ουσίαν, πλάνη περί το δίκαιο και πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 43 έως 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων ήταν σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας.

60 Οι δύο πρώτες αιτιάσεις του σκέλους αυτού βάλλουν κατά της σκέψεως 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, «επιλέγοντας το κριτήριο της άδειας των γαλλικών αρχών, το οικείο κράτος μέλος, λαμβάνοντας υπόψη […] ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν απεριόριστους πόρους, επιφύλαξε το πλεονέκτημα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων στις αεροπορικές εταιρίες οι οποίες πλήττονται περισσότερο από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών και της κυκλοφορίας που θέσπισε το εν λόγω κράτος και τα οποία έχουν, εξ ορισμού, ισχύ στο έδαφός του».

61 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, στην ίδια σκέψη 43, το Γενικό Δικαστήριο αναφέρθηκε, προκειμένου να εκτιμήσει την αναλογικότητα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, σε στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή σχετικά με τις πτήσεις που πραγματοποιήθηκαν στη Γαλλία, από τη Γαλλία ή προς τη Γαλλία, αντιστοίχως, από τις αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών και από τις αεροπορικές εταιρίες που δεν κατέχουν τέτοια άδεια. Το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε από τα στοιχεία αυτά, στη σκέψη 44 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι πρώτες αυτές αεροπορικές εταιρίες, οι οποίες ήταν οι μόνες επιλέξιμες για το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, θίγονταν αναλογικά πολύ περισσότερο απ' ό,τι η αναιρεσείουσα, η οποία,

λαμβανομένων υπόψη των εν λόγω στοιχείων, πραγματοποιούσε μόνον το 8,3 % της δραστηριότητάς της στη Γαλλία, με προορισμό τη Γαλλία και από τη Γαλλία, έναντι 100 % για ορισμένες από τις επιλέξιμες εταιρίες.

62 Από την επιχειρηματολογία που προέβαλε η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο των δύο πρώτων αιτιάσεων δεν προκύπτει ότι η προαναφερθείσα συλλογιστική είναι νομικώς εσφαλμένη ή στηρίζεται σε προδήλως εσφαλμένη εκτίμηση η οποία συνιστά παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων.

63 Ειδικότερα, αφενός, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3 της αποφάσεως αυτής ότι σκοπός του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων ήταν η παροχή αποζημίωσης στις αεροπορικές εταιρίες οι οποίες επλήγησαν σοβαρά από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών που ελήφθησαν λόγω της πανδημίας COVID-19. Το Γενικό Δικαστήριο περιορίσθηκε, προκειμένου να εκτιμήσει αν το κριτήριο επιλεξιμότητας που συνδέεται με την κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών καθιστούσε δυνατή τη διασφάλιση της αναλογικότητας του εν λόγω καθεστώτος, στη διαπίστωση, αναφερόμενο στα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίσθηκαν ενώπιόν του, ότι οι εταιρίες που κατείχαν την άδεια αυτή επηρεάζονταν πράγματι περισσότερο από τα μέτρα αυτά.

64 Αφετέρου, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι δικαιολόγησε το εν λόγω κριτήριο επιλεξιμότητας, στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με το γεγονός ότι «τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν απεριόριστους πόρους», δεδομένου ότι η διατύπωση αυτή εντάσσεται μόνο στην επεξήγηση του πλαισίου εντός του οποίου υιοθετήθηκε το εν λόγω κριτήριο επιλεξιμότητας.

65 Επομένως, οι δύο πρώτες αιτιάσεις του τετάρτου σκέλους πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες.

66 Καθόσον, με την τρίτη αιτίαση του τετάρτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε, στο πλαίσιο της αναλογικότητας του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, τα αποτελέσματα της ενισχύσεως αυτής στον ανταγωνισμό, διαπιστώνεται ότι η αναιρεσείουσα δεν προέβαλε πρωτοδίκως αιτίαση περί του ότι έπρεπε να εξετασθούν, για τους σκοπούς της αναλογικότητας, τα αποτελέσματα της ενισχύσεως στον ανταγωνισμό ή, ειδικότερα, ότι έπρεπε να γίνει στάθμιση των αποτελεσμάτων αυτών.

67 Κατά δε το άρθρο 170, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να μεταβάλει το αντικείμενο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης. Ως εκ τούτου, κατά πάγια νομολογία, η αναιρετική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται στην αξιολόγηση της νομικής λύσεως που δόθηκε βάσει των ισχυρισμών και των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν πρωτοδίκως. Συνεπώς, οι διάδικοι δεν επιτρέπεται να προβάλουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου αιτίαση που δεν προέβαλαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, διότι άλλως θα τους παρεχόταν η δυνατότητα να υποβάλουν στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα στις αναιρετικές διαδικασίες είναι περιορισμένη, διαφορά με αντικείμενο ευρύτερο της διαφοράς που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sigma Alimentos Exterior κατά Επιτροπής, C-50/19 P, EU:C:2021:792, σκέψεις 37 και 38).

68 Ως εκ τούτου, η τρίτη αιτίαση του τετάρτου σκέλους, με την οποία προβάλλεται η ανάγκη εξετάσεως των αποτελεσμάτων της ενισχύσεως στον ανταγωνισμό, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι η αιτίαση αυτή προβλήθηκε για πρώτη φορά στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

69 Όσον αφορά την τέταρτη αιτίαση του ως άνω σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η οποία βάλλει κατά της σκέψεως 46 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διαπιστώνεται ότι μόνον επαλλήλως το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 46, ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούτο να αποφανθεί εφ' όλων των εναλλακτικών σε σχέση με το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων μέτρων. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 47 της αποφάσεώς του, εν πάση περιπτώσει, ότι τα εναλλακτικά μέτρα που πρότεινε η προσφεύγουσα πρωτοδίκως δεν θα καθιστούσαν δυνατή την επίτευξη του επιδιωκόμενου με το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων σκοπού με την ίδια ακρίβεια και χωρίς κίνδυνο υπεραντισταθμίσεως. Το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε, συναφώς, στις σκέψεις 37 έως 41 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 55 έως 57 της παρούσας αποφάσεως, δεν ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο.

70 Ως εκ τούτου, η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

71 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως και, κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

72 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 55 έως 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και προέβη σε πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, καθόσον απέρριψε το τέταρτο σκέλος του πρωτοδίκως προβληθέντος πρώτου λόγου ακυρώσεως, με το οποίο η Ryanair προέβαλε προσβολή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

73 Με το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού, η Ryanair υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς όσα διαλαμβάνει η σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είχε προβάλει, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, παράβαση του κανονισμού 1008/2008, υποστηρίζοντας ότι είχε παραβιασθεί η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών. Απορρίπτοντας τα επιχειρήματά της με την εσφαλμένη αιτιολογία ότι «η προσφεύγουσα δεν προβάλλει καμία παράβαση του κανονισμού αυτού», το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε προδήλως τα υπομνήματά της χωρίς να αιτιολογήσει επαρκώς κατά νόμον την κρίση του.

74 Με το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τρόπο αντιφατικό και εσφαλμένο, ότι δεν απέδειξε με ποιον τρόπο ο αποκλεισμός της από το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων ήταν ικανός να την αποτρέψει από την παροχή υπηρεσιών από και προς τη Γαλλία. Το γεγονός ότι ορισμένες αεροπορικές εταιρίες αποκλείονται από ένα πλεονέκτημα που επιφυλάσσεται στις καλούμενες από τη Ryanair «γαλλικές αεροπορικές εταιρίες» αρκεί πράγματι, κατά την άποψή της, για να αποδειχθεί ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών αποθαρρύνεται, χωρίς να απαιτείται καμία άλλη απόδειξη. Εν πάση περιπτώσει, η Ryanair υποστηρίζει ότι προσκόμισε άφθονα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι μέτρο όπως το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, το οποίο εξαρτά τη χορήγηση από κράτος μέλος πλεονεκτήματος από την κατοχή αδείας χορηγηθείσας από το εν λόγω κράτος μέλος, θέτει, στην πράξη, σε μειονεκτική θέση μόνον τους αερομεταφορείς που έχουν την έδρα τους σε άλλο κράτος μέλος.

75 Επομένως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε τα αποδεικτικά στοιχεία παραλείποντας να εξετάσει τα σημαντικά στοιχεία που η ίδια προσκόμισε όσον αφορά το περιοριστικό αποτέλεσμα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων επί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

76 Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής της, απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα περιοριστικά αποτελέσματα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων επί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν ήταν δικαιολογημένα.

77 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε ορθώς τον περιορισμό αυτόν υπό το πρίσμα των κρίσιμων κριτηρίων της καταλληλότητας και της αναλογικότητας, τα οποία δεν είναι εκείνα του άρθρου 107 ΣΛΕΕ.

78 Δεύτερον, κατά τη Ryanair, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, ιδίως στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν ήταν αναγκαίο να εξετάσει, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του πρόσφορου και αναλογικού χαρακτήρα του περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, αν υπήρχαν ενδεχομένως λιγότερο περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα.

79 Ωστόσο, επ' αυτού η Ryanair θεωρεί ότι προσκόμισε πληθώρα αποδεικτικών στοιχείων από τα οποία προκύπτει ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων είχε αποτελέσματα περιοριστικά της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών τα οποία ήταν άχρηστα, ακατάλληλα και δυσανάλογα σε σχέση με τον σκοπό του καθεστώτος αυτού, ήτοι τον σκοπό της αποκαταστάσεως της ζημίας που προκλήθηκε από την εκδήλωση της πανδημίας COVID-19. Περαιτέρω, ανέφερε, στο πλαίσιο αυτό, ένα εναλλακτικό κριτήριο επιλεξιμότητας της ενισχύσεως, στηριζόμενο στα μερίδια αγοράς, το οποίο θα ήταν λιγότερο επιζήμιο για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Εξάλλου, μνημόνευσε ρητώς το κριτήριο αυτό στις επιστολές τις οποίες απηύθυνε, πριν από την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, στον Γάλλο Υφυπουργό Μεταφορών και στην αρμόδια για τον ανταγωνισμό Ευρωπαία Επίτροπο και τις οποίες επισύναψε στο δικόγραφο της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής.

80 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

81 Με το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού και κατά πρώτο λόγο, η Ryanair υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε, στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον εξέτασε το γεγονός ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων ωφελούσε μόνον τις εταιρίες που η ίδια αποκαλεί «γαλλικές αεροπορικές εταιρίες», ήτοι τις αεροπορικές εταιρίες που κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών, αποκλειστικώς υπό το πρίσμα των κριτηρίων του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, αντί να εξακριβώσει αν το μέτρο αυτό ήταν δικαιολογημένο υπό το πρίσμα των λόγων που προβλέπονται στις σχετικές με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ. Συναφώς, η Ryanair υποστηρίζει ότι υπέβαλε στο Γενικό Δικαστήριο πραγματικά και νομικά στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται η παράβαση των εν λόγω διατάξεων.

82 Συναφώς, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, η διαδικασία του άρθρου 108 ΣΛΕΕ ουδέποτε πρέπει να καταλήγει σε αποτέλεσμα αντίθετο προς τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης. Επομένως, ενίσχυση η οποία, αυτή καθεαυτήν ή λόγω ορισμένων εκ των όρων χορηγήσεώς της, παραβιάζει διατάξεις ή γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να κριθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά.

83 Ωστόσο, αφενός, τα περιοριστικά αποτελέσματα που αναπτύσσει μέτρο ενισχύσεως ως προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν συνιστούν άνευ άλλου τινός περιορισμό απαγορευμένο από τη Συνθήκη, καθόσον μπορεί να πρόκειται για αποτέλεσμα συμφυές με την ίδια τη φύση της κρατικής ενίσχυσης, όπως είναι ο επιλεκτικός χαρακτήρας της (απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 132).

84 Αφετέρου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, όταν οι λεπτομέρειες χορηγήσεως μιας ενισχύσεως συνδέονται τόσο άρρηκτα με το αντικείμενο της ενισχύσεως ώστε να μην μπορούν να εκτιμηθούν μεμονωμένα, το αποτέλεσμά τους επί της συμβατότητας ή της ασυμβατότητας της ενισχύσεως στο σύνολό της πρέπει κατ' ανάγκην να εκτιμάται μέσω της διαδικασίας του άρθρου 108 ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1977, Iannelli & Volpi, 74/76, EU:C:1977:51, σκέψη 14, της 31ης Ιανουαρίου 2023, Επιτροπή κατά Braesch κ.λπ., C-284/21 P, EU:C:2023:58, σκέψη 97, και της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 133).

85 Εν προκειμένω, όμως, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 45 και 46 της παρούσας αποφάσεως, μολονότι η κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών δεν αποτελούσε αφ' εαυτής τον σκοπό του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, αλλά κριτήριο επιλεξιμότητας του καθεστώτος αυτού, εντούτοις το κριτήριο αυτό ήταν αυτό καθεαυτό άρρηκτα συνδεδεμένο με το αντικείμενο του εν λόγω καθεστώτος, το οποίο συνίστατο, γενικώς, στην αποκατάσταση, στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, της ζημίας που προκλήθηκε από έκτακτο γεγονός, ήτοι την πανδημία COVID-19 και, ειδικότερα, την ελάφρυνση, με τη χορήγηση αναστολής ως προς την καταβολή ορισμένων φόρων, των επιβαρύνσεων των αεροπορικών εταιριών που επλήγησαν σοβαρά από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών και περιορισμού της κυκλοφορίας που έλαβε η Γαλλική Δημοκρατία προκειμένου να αντιμετωπίσει την πανδημία. Ως εκ τούτου, το αποτέλεσμα που απορρέει από το συγκεκριμένο κριτήριο επιλεξιμότητας του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων επί της εσωτερικής αγοράς δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ελέγχου χωριστού από τον έλεγχο της συμβατότητας του εν λόγω μέτρου ενισχύσεως, στο σύνολό του, με την εσωτερική αγορά μέσω της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 108 ΣΛΕΕ.

86 Από το ανωτέρω σκεπτικό και από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 36 και 37 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατ' ουσίαν, ότι, προκειμένου να καταδειχθεί ότι το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων αποτελούσε, εκ του λόγου ότι από την επίδικη ενίσχυση επωφελούντο μόνον οι αεροπορικές εταιρίες οι οποίες κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών, και όχι, μεταξύ άλλων, η Ryanair, εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, η Ryanair θα έπρεπε να αποδείξει, εν προκειμένω, ότι το συγκεκριμένο μέτρο παρήγε περιοριστικά αποτελέσματα που έβαιναν πέραν εκείνων που είναι συμφυή με κρατική ενίσχυση χορηγηθείσα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Ryanair κατά Επιτροπής, C-320/21 P, EU:C:2023:712, σκέψη 135).

87 Πάντως, με το σύνολο της επιχειρηματολογίας που προβάλλει προς στήριξη του δευτέρου και του τρίτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair σκοπεί να επικρίνει το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, καθόσον μόνον οι αεροπορικές εταιρίες οι οποίες κατείχαν άδεια των

γαλλικών αρχών ήταν επιλέξιμες για το καθεστώς αυτό, καθώς και τα περιοριστικά αποτελέσματα του εν λόγω κριτηρίου επιλεξιμότητας επί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, μολονότι τα αποτελέσματα αυτά είναι συμφυή με τον επιλεκτικό χαρακτήρα του εν λόγω καθεστώτος.

88 Προσέτι, όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία η Ryanair υποστηρίζει ότι προσκόμισε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, διαπιστώνεται ότι η Ryanair δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα δυνάμενο να καταδείξει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία.

89 Επομένως, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

90 Τέλος, το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές, καθόσον βάλλει κατά της σκέψεως 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, της οποίας το σκεπτικό παρατίθεται επαλλήλως σε σχέση με τα εκτιθέμενα στη σκέψη 57 της ίδιας αποφάσεως. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

91 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε αντίφαση και σε πλάνη περί το δίκαιο ελέγχοντας, στις σκέψεις 59 έως 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την αναλογικότητα του ύψους του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων σε σχέση με τις ζημίες που προκλήθηκαν λόγω του έκτακτου γεγονότος.

92 Με το πρώτο σκέλος του ως άνω λόγου αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι, προκειμένου να θεωρήσει, στη σκέψη 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το ύψος των ζημιών που υπέστησαν οι δικαιούχοι της ενισχύσεως λόγω του έκτακτου γεγονότος ήταν ανώτερο του ονομαστικού ποσού του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη το σύνολο των ζημιών που προκάλεσε η εκδήλωση της πανδημίας COVID-19. Τοιουτοτρόπως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε αντίφαση στο μέτρο που, προκειμένου να εκτιμήσει την αναλογικότητα του κριτηρίου επιλεξιμότητας που συνδέεται με την κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών, στηρίχθηκε μόνο στις ζημίες που προκλήθηκαν από τα μέτρα περιορισμού των μεταφορών που έλαβαν οι γαλλικές αρχές.

93 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι κακώς έκρινε, στη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στηριζόμενο στην απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Aer Lingus και Ryanair Designated Activity (C-164/15 P και C-165/15 P, EU:C:2016:990), ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που παρασχέθηκε στους δικαιούχους της ενισχύσεως λόγω του αποκλεισμού των αεροπορικών εταιριών που δεν κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη προκειμένου να συγκριθεί το ποσό της χορηγηθείσας ενισχύσεως με το ύψος της προκληθείσας ζημίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ. Κατά την αναιρεσείουσα, η ανωτέρω απόφαση δεν ασκεί επιρροή, καθόσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως για τους σκοπούς της ανακτήσεώς της. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο συγχέοντας τον υπολογισμό αυτόν με την εξέταση της αναλογικότητας ενισχύσεως χορηγηθείσας βάσει της ως άνω διατάξεως και παραλείποντας να λάβει υπόψη τον κατ' ουσίαν οικονομικό χαρακτήρα του εν λόγω ελέγχου αναλογικότητας.

94 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία φρονούν ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, ο λόγος αυτός είναι, προσέτι, εν μέρει απαράδεκτος, στο μέτρο που βάλλει κατά της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

95 Στο μέτρο που, με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Ryanair αμφισβητεί τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία το ύψος της ζημίας που υπέστησαν οι δικαιούχοι της ενισχύσεως λόγω του έκτακτου γεγονότος ήταν, κατά πάσα πιθανότητα, ανώτερο του ονομαστικού ποσού του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, το σκέλος αυτό πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι, χωρίς να προβάλλει ενδεχόμενη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, η αναιρεσείουσα επιδιώκει να θέσει υπό αμφισβήτηση την κυριαρχική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο στην ανωτέρω σκέψη.

96 Εν πάση περιπτώσει, λαμβανομένου υπόψη του στενού συνδέσμου μεταξύ της εκδηλώσεως της πανδημίας COVID-19 και των περιοριστικών μέτρων που έλαβαν οι γαλλικές αρχές στο πλαίσιο αυτό, όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 26 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ουδεμία αντίφαση προκύπτει από τη σκέψη 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως μεταξύ της εκτιμήσεως στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο προκειμένου να εκτιμήσει την αναλογικότητα του ποσού της ενισχύσεως και της εκτιμήσεώς του περί της αναλογικότητας του κριτηρίου επιλεξιμότητας που συνδέεται με την κατοχή αδείας των γαλλικών αρχών.

97 Με το δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, η Ryanair προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο, κατ' ουσίαν, ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον έκρινε, στη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη, για τους σκοπούς της εκτιμήσεως της συμβατότητας του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, και ιδίως της αναλογικότητάς τους, να λάβει υπόψη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προέκυψε για τους δικαιούχους λόγω του αποκλεισμού των αεροπορικών εταιριών που δεν κατείχαν άδεια των γαλλικών αρχών.

98 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ryanair, η απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Aer Lingus και Ryanair Designated Activity (C-164/15 P και C-165/15 P, EU:C:2016:990), στην οποία παρέπεμψε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, μολονότι αφορά τον προσδιορισμό του ποσού παράνομης ενισχύσεως με σκοπό την ανάκτησή του, έχει σημασία εν προκειμένω, στο μέτρο που από την σκέψη 92 της ανωτέρω αποφάσεως μπορεί να συναχθεί ότι το πλεονέκτημα που παρέχει η ενίσχυση στον δικαιούχο της δεν περιλαμβάνει το ενδεχόμενο οικονομικό όφελος που θα μπορούσε να αποκομίσει ο συγκεκριμένος δικαιούχος από την εκμετάλλευση του συγκεκριμένου πλεονεκτήματος.

99 Επομένως, στην περίπτωση του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων, ήτοι ενισχύσεως υπό τη μορφή αναστολής καταβολής ορισμένων φόρων υπέρ επιλέξιμων δικαιούχων, με άτοκη μεταγενέστερη καταβολή, το ποσό της χορηγηθείσας ενισχύσεως, το οποίο πρέπει να λάβει υπόψη η Επιτροπή προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη ενδεχόμενης υπεραντισταθμίσεως της ζημίας που υπέστησαν οι δικαιούχοι λόγω του επίμαχου έκτακτου γεγονότος, αντιστοιχεί, κατ' αρχήν, λαμβανομένης υπόψη της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ 2008, C 14, σ. 6) και όπως

έκρινε η Επιτροπή με την επίδικη απόφαση, στο ποσό των τόκων που οι δικαιούχοι του μέτρου θα έπρεπε να καταβάλουν στην αγορά για να εξασφαλίσουν ισοδύναμα ρευστά διαθέσιμα. Αντιθέτως, για τον προσδιορισμό αυτόν, η Επιτροπή δεν πρέπει να λάβει υπόψη τυχόν πλεονεκτήματα τα οποία θα μπορούσαν εμμέσως να αποκομίσουν από την εν λόγω ενίσχυση οι δικαιούχοι του εν λόγω καθεστώτος, όπως είναι το προβαλλόμενο από τη Ryanair ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

100 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει υπόψη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του οποίου την ύπαρξη προέβαλε η Ryanair.

101 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο και, κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

102 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Ryanair προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και σε πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, καθόσον κακώς έκρινε, στις σκέψεις 79 έως 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει από το άρθρο 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

103 Κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε ότι το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η επίδικη απόφαση, το οποίο χαρακτηριζόταν από την εκδήλωση της πανδημίας COVID-19 και τις δυσχέρειες που η κατάσταση αυτή προκάλεσε κατά τη σύνταξη των αποφάσεων της Επιτροπής, μπορούσε να δικαιολογήσει την απουσία ορισμένων κρίσιμων στοιχείων από την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως, μολονότι τα στοιχεία αυτά θα ήταν όντως αναγκαία για την αναιρεσείουσα προκειμένου να κατανοήσει τη συλλογιστική στην οποία στηρίζονταν τα συμπεράσματα της Επιτροπής. Η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι η ερμηνεία του άρθρου 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ από το Γενικό Δικαστήριο είναι αντίθετη προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

104 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

105 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία η οποία απαιτείται κατά το άρθρο 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της σχετικής πράξεως και να εκθέτει με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία τη συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που την εξέδωσε, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το μέτρο, στο δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκήσει τον έλεγχό του. Η απαίτηση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, ιδίως δε το περιεχόμενο της πράξεως, τη φύση των παρατιθέμενων στοιχείων

της αιτιολογίας και το συμφέρον που έχουν ενδεχομένως για παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες της πράξεως ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να παραθέτει εξαντλητικώς όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία πράξεως πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν τον σχετικό τομέα (απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Tempus Energy και Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, σκέψη 198 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

106 Σε περίπτωση, ειδικότερα, όπως εν προκειμένω, αποφάσεως περί μη διατυπώσεως αντιρρήσεων όσον αφορά μέτρο ενισχύσεως, εκδοθείσας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι μια τέτοια απόφαση, που λαμβάνεται εντός σύντομων προθεσμιών, πρέπει να περιέχει μόνον τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή κρίνει ότι δεν αντιμετωπίζει σοβαρές δυσχέρειες κατά την εκτίμηση της συμβατότητας της οικείας ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά, καθώς και ότι ακόμη και μια συνοπτική αιτιολογία της αποφάσεως αυτής πρέπει να θεωρείται επαρκής για να πληρούται η προβλεπόμενη από το άρθρο 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ απαίτηση αιτιολογήσεως, εφόσον προκύπτουν από αυτή με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι δεν αντιμετώπισε τέτοιες δυσχέρειες, αφού το ζήτημα της βασιμότητας της αιτιολογίας είναι διαφορετικό από την προαναφερθείσα απαίτηση (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Tempus Energy και Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, σκέψη 199 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

107 Το ζήτημα αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εκτιμώντας ότι η επίδικη απόφαση ήταν επαρκώς αιτιολογημένη κατά νόμον πρέπει να εξετασθεί με γνώμονα τις ως άνω απαιτήσεις.

108 Συναφώς, αφενός, στο μέτρο που η Ryanair προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι κατέστησε ελαστικότερες τις απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση αιτιολογήσεως υπό το πρίσμα της συγκυρίας της πανδημίας COVID-19 εντός της οποίας εκδόθηκε η επίδικη απόφαση, διαπιστώνεται ότι, παραπέμποντας, στις σκέψεις 79 και 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η επίδικη απόφαση, ήτοι στη συγκυρία της πανδημίας και των εξαιρετικά επειγουσών συνθηκών υπό τις οποίες η Επιτροπή είχε εξετάσει τα μέτρα που της είχαν κοινοποιήσει τα κράτη μέλη και είχε εκδώσει τις σχετικές με τα μέτρα αυτά αποφάσεις, μεταξύ των οποίων και τη συγκεκριμένη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έλαβε υπόψη, όπως απαιτεί η νομολογία που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 105 και 106 της παρούσας αποφάσεως, ορισμένα κρίσιμα στοιχεία προκειμένου να κρίνει αν, με την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή συμμορφώθηκε προς την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως.

109 Αφετέρου, καθόσον η Ryanair επικαλείται συγκεκριμένα στοιχεία επί των οποίων η Επιτροπή, κατά παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που υπέχει, δεν αποφάνθηκε ή τα οποία δεν εκτίμησε με την επίδικη απόφαση, όπως είναι η συμβατότητα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, τα αποτελέσματά του επί του ανταγωνισμού για τους σκοπούς της εφαρμογής του κριτηρίου της αναλογικότητας καθώς και ο υπολογισμός του ποσού της ενισχύσεως, από τις σκέψεις 81 έως 83 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε είτε ότι τα στοιχεία αυτά δεν ασκούσαν επιρροή για την απόφαση της Επιτροπής είτε ότι είχε γίνει επαρκώς κατά νόμον αναφορά σε αυτά στην εν λόγω απόφαση προκειμένου να γίνει κατανοητή η συλλογιστική της Επιτροπής συναφώς.

110 Δεν προκύπτει, πάντως, ότι με τις ως άνω εκτιμήσεις το Γενικό Δικαστήριο παρέβλεψε τις απαιτήσεις περί αιτιολογήσεως αποφάσεως της Επιτροπής για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων, εκδιδόμενης κατ' εφαρμογήν του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, όπως οι απαιτήσεις αυτές προκύπτουν από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 105 και 106 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι η εν λόγω αιτιολογία παρέχει, εν προκειμένω, τη δυνατότητα στη μεν Ryanair να γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους ελήφθη η συγκεκριμένη απόφαση, στο δε δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης να ασκήσει τον έλεγχό του επ' αυτής, όπως άλλωστε συνάγεται και από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

111 Προσέτι, στο μέτρο που τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν στο πλαίσιο του τετάρτου λόγου αναιρέσεως αποσκοπούν στην πραγματικότητα να καταδείξουν ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε βάσει ανεπαρκούς ή νομικώς εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής, πρέπει να απορριφθούν, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 106 της παρούσας αποφάσεως, καθότι αφορούν το βάσιμο της επίδικης αποφάσεως και όχι την υποχρέωση αιτιολογήσεως ως ζήτημα ουσιώδους τύπου.

112 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίδικη απόφαση ήταν επαρκώς αιτιολογημένη κατά νόμον.

113 Τέλος, διαπιστώνεται ότι η Ryanair δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα δυνάμενο να καταδείξει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε αποδεικτικά στοιχεία, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, κατά την εξέταση του τετάρτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως με την προσφυγή.

114 Ως εκ τούτου, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

115 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η Ryanair υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, διαπιστώνοντας, στις σκέψεις 86 και 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο σκοπός για τον οποίο προβλήθηκε με την πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή ο τρίτος λόγος ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε την άρνηση της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας η οποία προβλέπεται στο άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, είχε παύσει να υφίσταται συνεπεία της απορρίψεως των δύο πρώτων λόγων ακυρώσεως και ότι αυτός ο τρίτος λόγος ακυρώσεως στερείτο αυτοτελούς περιεχομένου σε σχέση με τους ως άνω δύο λόγους ακυρώσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παραμόρφωσε προδήλως τα πραγματικά περιστατικά.

116 Συγκεκριμένα, η Ryanair υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως είχε αυτοτελές περιεχόμενο σε σχέση με τους δύο πρώτους λόγους ακυρώσεως που προβλήθηκαν πρωτοδίκως. Κατά την άποψή της, ο δικαστικός έλεγχος σχετικά με την ύπαρξη σοβαρών δυσχερειών που θα έπρεπε να οδηγήσουν στην κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας διαφέρει από τον δικαστικό έλεγχο που αφορά πλάνη περί το δίκαιο ή πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή κατά την επί της ουσίας εξέταση του μέτρου ενισχύσεως. Επομένως, θα μπορούσε να διαπιστωθεί η ύπαρξη σοβαρών δυσχερειών,

έστω και εάν, εν αντιθέσει προς όσα υποστήριξε η αναιρεσείουσα με τους δύο πρώτους λόγους ακυρώσεως που προβλήθηκαν πρωτοδίκως, η εξέταση του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων από την Επιτροπή δεν ενέχει ούτε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ούτε πλάνη περί το δίκαιο.

117 Ομοίως, κατά την αναιρεσείουσα, δεν έχει παύσει να υφίσταται ο σκοπός για τον οποίο προβλήθηκε πρωτοδίκως ο τρίτος λόγος ακυρώσεως, δεδομένου ότι η απόδειξη της υπάρξεως πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως εκ μέρους της Επιτροπής είναι εντελώς διαφορετική από την απόδειξη της υπάρξεως σοβαρών δυσχερειών που θα έπρεπε να είχαν οδηγήσει στην κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας. Προσέτι, η Ryanair είχε προβάλει, όπως υποστηρίζει, αυτοτελή επιχειρήματα προς τούτο, που απεδείκνυαν, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή δεν διέθετε δεδομένα της αγοράς σχετικά με τη διάρθρωση του τομέα όσον αφορά, μεταξύ άλλων, αεροπορικές εταιρίες οι οποίες κατείχαν άδεια χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος πλην της Γαλλίας, τα οποία είχαν καθοριστική σημασία για την εξέταση της συμβατότητας του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων υπό το πρίσμα του προβαλλόμενου σκοπού του. Η Ryanair υποστηρίζει ότι είχε εντοπίσει, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, συγκεκριμένα κενά στην πληροφόρηση της Επιτροπής και είχε επισημάνει σοβαρές δυσχέρειες οι οποίες προσέδιδαν στον προβληθέντα λόγο ακυρώσεως αυτοτελές περιεχόμενο σε σχέση με τους δύο πρώτους λόγους ακυρώσεως.

118 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

119 Όταν ο προσφεύγων ζητεί την ακύρωση αποφάσεως της Επιτροπής περί μη διατυπώσεως αντιρρήσεων όσον αφορά κρατική ενίσχυση, βάλλει κατ' ουσίαν κατά του ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε χωρίς το εν λόγω θεσμικό όργανο να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, προσβάλλοντας, με τον τρόπο αυτόν, τα διαδικαστικά δικαιώματά του. Προκειμένου να γίνει δεκτό το αίτημά του ακυρώσεως, ο προσφεύγων μπορεί να προβάλει οποιονδήποτε ισχυρισμό ικανό να καταδείξει ότι η εκτίμηση των πληροφοριών και των στοιχείων που διέθετε η Επιτροπή κατά το προκαταρκτικό στάδιο εξετάσεως του κοινοποιηθέντος μέτρου θα έπρεπε να δημιουργήσει αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητά του με την εσωτερική αγορά. Πάντως, η προβολή τέτοιων επιχειρημάτων δεν θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια τη μεταβολή του αντικειμένου της προσφυγής ούτε την τροποποίηση των προϋποθέσεων του παραδεκτού. Αντιθέτως, η ύπαρξη αμφιβολιών όσον αφορά τον εν λόγω συμβατό χαρακτήρα συνιστά ακριβώς το αποδεικτικό στοιχείο που πρέπει να προσκομισθεί προκειμένου να αποδειχθεί ότι η Επιτροπή είχε υποχρέωση να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 [ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9) (πρβλ. απόφαση της 24ης Μαΐου 2011, Επιτροπή κατά Kronoply και Kronotex, C-83/09 P, EU:C:2011:341, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

120 Επομένως, εναπόκειται στον αιτούντα την ακύρωση αποφάσεως περί μη διατυπώσεως αντιρρήσεων να αποδείξει ότι υπήρχαν αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά, οπότε η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας. Η απόδειξη αυτή πρέπει να αναζητηθεί τόσο στις συνθήκες εκδόσεως της αποφάσεως αυτής όσο και στο περιεχόμενό της, βάσει δέσμης συγκλινουσών ενδείξεων (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Tempus Energy και Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

121 Ειδικότερα, ο ανεπαρκής ή ελλιπής χαρακτήρας της εξετάσεως που διενήργησε η Επιτροπή κατά την προκαταρκτική διαδικασία εξέτασης αποτελεί ένδειξη ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο αντιμετώπισε, κατά την εκτίμηση του ζητήματος της συμβατότητας του κοινοποιηθέντος μέτρου με την εσωτερική αγορά, σοβαρές δυσχέρειες, των οποίων η ύπαρξη έπρεπε να το ωθήσει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Tempus Energy και Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

122 Συναφώς, όσον αφορά, κατ' αρχάς, την αιτίαση με την οποία προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο προβληθείς πρωτοδίκως τρίτος λόγος ακυρώσεως στερείτο αυτοτελούς περιεχομένου, επισημαίνεται ότι είναι ακριβές, όπως υποστηρίζει η Ryanair στην αίτησή της αναιρέσεως, ότι, αν είχε αποδειχθεί η ύπαρξη σοβαρών δυσχερειών, κατά την έννοια της μνημονευθείσας στη σκέψη 121 της παρούσας αποφάσεως νομολογίας του Δικαστηρίου, η επίδικη απόφαση θα μπορούσε να ακυρωθεί γι' αυτόν και μόνον τον λόγο, ακόμη και αν δεν αποδεικνυόταν, κατά τα λοιπά, ότι οι επί της ουσίας εκτιμήσεις της Επιτροπής ήταν εσφαλμένες από νομικής ή από πραγματικής απόψεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής, C-431/07 P, EU:C:2009:223, σκέψη 66).

123 Εξάλλου, η ύπαρξη τέτοιων δυσχερειών μπορεί να αναζητηθεί, μεταξύ άλλων, στις ως άνω εκτιμήσεις και μπορεί, κατ' αρχήν, να αποδειχθεί με λόγους ή επιχειρήματα που προβάλλει ένας προσφεύγων προς αμφισβήτηση του βασίμου της αποφάσεως περί μη διατυπώσεως αντιρρήσεων, ακόμη και αν η εξέταση των λόγων ή των επιχειρημάτων αυτών δεν καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι επί της ουσίας εκτιμήσεις της Επιτροπής είναι εσφαλμένες από νομικής ή πραγματικής απόψεως (πρβλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής, C-431/07 P, EU:C:2009:223, σκέψεις 63 και 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

124 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως που προέβαλε η Ryanair με την πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή της αφορούσε, κατ' ουσίαν, τον ατελή και ανεπαρκή χαρακτήρα της εκ μέρους της Επιτροπής έρευνας κατά την προκαταρκτική διαδικασία της εξετάσεως και τη διαφορετική εκτίμηση ως προς τον συμβατό χαρακτήρα του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων στην οποία θα κατέληγε η Επιτροπή εάν είχε αποφασίσει την κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας. Από την εν λόγω προσφυγή, όμως, προκύπτει επίσης ότι, προς στήριξη του συγκεκριμένου λόγου ακυρώσεως, η αναιρεσείουσα, ως επί το πλείστον, είτε επανέλαβε συνοπτικώς επιχειρήματα που είχε αναπτύξει στο πλαίσιο του πρώτου και του δευτέρου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκαν με την εν λόγω προσφυγή, οι οποίοι αφορούσαν το βάσιμο της επίδικης αποφάσεως, είτε παρέπεμψε ευθέως στα επιχειρήματα αυτά.

125 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ορθώς, στη σκέψη 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως «στερείτ[ο] αυτοτελούς περιεχομένου» σε σχέση με τους πρώτους δύο λόγους, υπό την έννοια ότι, έχοντας εξετάσει επί της ουσίας τους πρώτους δύο λόγους, περιλαμβανομένων των επιχειρημάτων περί ατελούς και ανεπαρκούς εξετάσεως εκ μέρους της Επιτροπής, δεν υποχρεούτο να εκτιμήσει χωριστά το βάσιμο του τρίτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε με την εν λόγω προσφυγή, τούτο δε κατά μείζονα λόγο διότι, όπως επίσης ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στην ως άνω σκέψη 87, η Ryanair, με τον τρίτο αυτόν λόγο ακυρώσεως, δεν εξέθεσε συγκεκριμένα στοιχεία δυνάμενα να καταδείξουν την ύπαρξη ενδεχόμενων «σοβαρών δυσχερειών» τις οποίες αντιμετώπισε η Επιτροπή κατά την εκτίμηση της συμβατότητας του επίμαχου μέτρου με την εσωτερική αγορά.

126 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο, στη σκέψη 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι παρείλκε η κρίση επί του βασίμου του τρίτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως. Εξάλλου, παρέλκει συναφώς η εξέταση του κατά πόσον ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 86 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο λόγος αυτός είχε επικουρικό χαρακτήρα και ότι ο σκοπός για τον οποίο προβλήθηκε είχε παύσει να υφίσταται.

127 Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται ότι η Ryanair δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα δυνάμενο να καταδείξει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε αποδεικτικά στοιχεία, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, στο πλαίσιο της εκ μέρους του εξετάσεως του τρίτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως.

128 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

129 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως που προέβαλε η αναιρεσείουσα δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

130 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων.

131 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου του 184, παράγραφος 1, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

132 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, παρεμβαίνων πρωτοδίκως ο οποίος έλαβε μέρος στην ενώπιον του Δικαστηρίου έγγραφη ή προφορική διαδικασία μπορεί να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα. Το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι αυτός φέρει τα δικαστικά του έξοδα. Κατά συνέπεια, η Γαλλική Δημοκρατία η οποία παρενέβη πρωτοδίκως και έλαβε μέρος στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Η Ryanair DAC φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3) Η Γαλλική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

(υπογραφές)